

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Муассисаи давлатии

таълимии «Донишгоҳи давлатии

Хучанд ба номи академик Б.Гафуров»

профессор Ҷўразода Ҷ. Х.

соли 2020

ХУЛОСАИ

КАФЕДРАИ ЗАБОНИ ТОҶИКИИ ФАКУЛТЕТИ ФИЛОЛОГИЯИ ТОҶИКИ МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ТАЪЛИМИИ «ДОНИШГОҶИ ДАВЛАТИИ ХУҶАНД БА НОМИ АКАДЕМИК БОБОҶОН ГАФУРОВ»

Диссертатсияи Алишерзода Фарзона таҳти унвони «Таҳлили қиёсии маъноию сохтори соматизмҳои ашъори Фарзона ва «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктор (Phd) аз рӯи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, типологӣ ва қиёсӣ дар кафедраи забони тоҷикии факултети филологияи тоҷики Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров» ба анҷом расидааст.

Алишерзода Ф. соли 2013 факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Гафуровро бо дипломи аъло, ихтисоси забон ва адабиёти тоҷик хатм намудааст. Аз соли 2019 то ҳол дар кафедраи назария ва методикаи таълими забони модарии факултети таҳсилоти ибтидоӣ ва педагогикаи махсус ҳамчун омӯзгор фаъолият мебарад.

Роҳбари илмии докторант (Phd) доктори илмҳои филологӣ, профессор Шокиров Т. С. мебошад.

Дар натиҷаи баррасии рисолаи диссертатсионии Алишерзода Ф. «Таҳлили қиёсии маъноию сохтори соматизмҳои ашъори Фарзона ва «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ» чунин хулосаҳо бароварда шуданд:

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ. Дар диссертатсияи мазкур якҷанд масъалаҳои муҳим таҳқиқ ва натиҷагирӣ шудаанд. Аз ҷумла, рисола ҳалли вазифаҳои зеринро фаро гирифтааст:

-муайян намудани хусусиятҳои маъноии калимаҳои соматикӣ ашъори Фарзона дар қиёс бо эҷодиёти Ҷалолуддини Балхӣ ва роҳҳои сермаъно (метафора, метонимия ва синекдоха) шудани соматизмҳо;

-таҳлили муқоисавии синоним, омоним ва антонимҳои соматикӣ ашъори шоирони мавриди назар;

-нишон додани мавқеи соматизмҳо дар калимасозии морфологӣ ва синтаксисӣ-морфологии ашъори шоирони мавриди муқоиса;

-маълум сохтани нақши соматизмҳо дар сохтани ибораҳои озоди ашъори Фарзона ва қиёси он бо «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ;

-муқаррар кардани саҳми соматизмҳо дар ташаккули фразеологизмҳои ашъори Фарзона дар муқоиса бо ашъори Ҷалолуддини Балхӣ;

-вижагиҳои умумӣ ва инфиродии услуби Фарзона ва Ҷалолуддини Балхӣ дар қорбасти соматизмҳо.

Аҳамияти назарии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки дар рисола на танҳо истифодаи бойигарии таркиби луғавӣ аз тарафи ин ду шоири нотакрори даврони гуногуни рушди забони тоҷикӣ нишон дода шудааст, балки тарзу усул ва мавриди қорбасташон низ аз нигоҳи илмӣ муқаррар гаштааст. Арзиши назариявии рисола ва арзёбии масоили таҳқиқот инчунин дар он зоҳир мегардад, ки дар рисола хусусиятҳои маъноии калимаҳои ифодагари узвҳои инсон, роҳҳои сермаъношавии онҳо, иштироки ин навъи вожаҳо дар калимасозӣ ва ибораорӣ дар заминаи муқоисаи соматизмҳои ашъори Фарзона ва «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ нишон дода шудааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот. Хулосаҳо ва мулоҳизаҳои рисола метавонанд дар шаклгирии қорҳои илмӣ-таҳқиқотии марбут ба луғатшиносӣ, дериватология ва услубшиносӣ истифода шаванд. Бо ин мақсад қанбаҳои махсуси ҳаллу фасли ин таҳқиқотро дар самтҳои зерин метавон ба қор гирифт:

– барои таҳияи мавод дар омӯзиши масъалаҳои қорбастиносӣ муқоисавӣ-таърихӣ, лексикология, маънишиносӣ, луғатшиносӣ, дериватология ва тасвири бадеӣ;

– барои таҳияи дастурҳо ва раҳнамоҳои таълим аз қанбаҳои лексикология, услубшиносӣ ва семинарҳои махсуси қорбасти ва услуби назм;

– барои таҳияи қорбастиҳои ашъори Фарзона ва Ҷалолуддини Балхӣ;

– барои сӯҳбату машваратҳои илмӣ, таълифи қорҳои илмӣ ва ғайра.

Навгониҳои илмии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки қорбасти аввал дар қорбастиносӣ тоҷик таҳлили маъноиву калимасозии соматизмҳо дар ашъори Фарзона дар муқоиса бо соматизмҳои «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ мавриди омӯзиш қарор мегардад. Ҳамчунин нишон дода мешавад, ки ҳар ду шоир дар эҷодиёти худ вожаҳои соматикиро бо маъно ва тобишҳои нави маъноӣ ба қор гирифта, тавассути онҳо калимаҳои зиёд сохтаанд; навардозиҳои маъноиву услубии Фарзона ва Мавлоно дар истифодаи вожаҳои соматикӣ таҳлил мегардад.

Нуктаҳои ҳимояшавандаи диссертатсия инҳоянд:

1. Хусусиятҳои маъноии вожаҳои соматикӣ дар ашъори Фарзона дар муқоиса бо соматизмҳои «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ, мавқеи вожаҳои соматикӣ дар ташаккули навъҳои сермаъноӣ дар мисоли ашъори шоирони зикргашта.

2. Қараёни ба хусусияти сермаъноӣ соҳибгардии соматизмҳо дар ашъори Фарзона ва Ҷалолуддини Балхӣ муқаррар қарда мешавад.

3. Нақши соматизмҳо дар созмони вожаҳои сохтаву мураккаб ва омехтаи ашъори Фарзона ва Ҷалолуддини Балхӣ;

4. Саҳми вожаҳои соматикӣ дар созмони ибораҳои озод ва фразеологии ашъори Фарзона дар қиёс бо «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ муайян карда мешавад.

5. Нишон додани саҳми Фарзона ва Ҷалолуддини Балхӣ дар рушди забони тоҷикӣ.

6. Нишон додани саҳми вожаҳои соматикӣ дар тақвияти тасвири бадеӣ.

Мақолоте, ки аз рӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба нашр расидаанд:

**а) мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА-и назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудаанд:**

1. Алишерзода Ф. Тобишҳои маъноӣ сохтори вожаи «сар» дар ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Номаи Донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. – Хучанд, 2017. -№1 (50). – С.150-157.

2. Алишерзода Ф. Калимасозии вожаи соматикӣ «дил» дар ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Ахбори ДДХБСТ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ. – Хучанд, 2017. -№4 (73). – С.81-89.

3. Алишерзода Ф. Тобишҳои омонимии калимаҳои соматикӣ дар ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Ахбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шӯъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – Душанбе: Дониш, 2018. -№3 (253). – С. 198-201.

б) мақолаҳо дар дигар маҷаллаю маҷмӯаҳои илмӣ:

4. Алишерзода Ф. Вожаи соматикӣ «пой» дар таркиби воҳидҳои фразеологии ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Раҳоварди олимони ҷавон. - Хучанд: Нури маърифат, 2017. – С. 32-37.

5. Алишерзода Ф. Соматизми «рӯй» дар ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Ҷавонон ва дурнамои рушди илм. -Хучанд: Суғдтехносервис, 2017. – С.14-18.

6. Алишерзода Ф. Муродифоти соматизми «рӯй» дар ашъори Фарзона / Ф.Алишерзода // Забон равшангари дилҳост (Маҷмӯаи мақолаҳо ва маводи конференсия бахшида ба Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Рӯзи байналмилалӣ забони модарӣ). -Хучанд: Дабир, 2018. – С. 61-67.

7. Алишерзода Ф. Калимаҳои соматикӣ ва нақши онҳо дар ташаккули санъатҳои бадеӣ (дар мисоли ашъори Фарзона) / Ф.Алишерзода // Уфуқи андеша. -Хучанд: Зиё, 2018. – С.17-26.

8. Алишерзода Ф. Мавқеи вожаҳои соматикӣ дар ташаккули метафора (дар асоси муқоисаи ашъори Фарзона ва «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ) / Ф. Алишерзода // Маводи конференсияи илмӣ-амалӣ таҳти унвони “Хусусиятҳои татбиқи имлои нави забони тоҷикӣ дар синфҳои ибтидоӣ” бахшида ба таҷлили 70-солагии Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзоди илмҳои филологӣ, дотсент Каримова М. А.). -Хучанд: Меъроҷ, 2019, - С. 313-318.

Кафедраи забони тоҷикӣ факултети филологияи тоҷики Муассисаи давлатии таълими “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик

Б.Ғафуров” диссертатсияи Алишерзода Фарзонаро кори илмии баанҷомрасида ва мубрам меҳисобад, ки дар сатҳи баланди илмию таҳқиқотӣ таълиф шудааст ва ба ҳама талаботи диссертатсионӣ ҷавобгӯ аст. Дар ин замина диссертатсияи мазкурро ба сексияи забоншиносӣ ва дифоъ аз рӯи ихтисоси 10.02.20 – Забоншинии муқоисавӣ-таърихӣ, типологӣ ва қиёсӣ барои дарёфти дараҷаи илмии доктор (Phd) аз рӯи ихтисос тавсия менамояд.

Иштирок доштанд: 12 нафар

Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарafdор” – 12 нафар, “зид” – 0, “бетараф” – 0

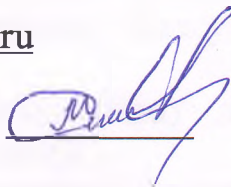
Қарори №7 аз 09-уми февралӣ 2019

Мудири кафедраи забони тоҷикӣ факултети
филологияи тоҷики Муассисаи давлатии таълимии
“Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров”
доктори илмҳои филологӣ, профессор Ҳасанзода

А.

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш. Хучанд, микроноҳияи 15,
хонаи 85,
Тел: +(992) 92 824 25 61
E-mail: abdujamol58@mail.ru

Котиби ҷаласа, дотсент

М.Олимҷонов

“Имзои А.Ҳасанзода ва М.Олимҷоновротасдиқ мекунам”:
Сардори Раёсати кадрҳои МДТ-и “Донишгоҳи давлатии
Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров” Ашрапова З.Н.

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, шаҳри Хучанд,
гузаргоҳи Мавлонбеков, 1
тел: +(992)927388887
E-mail: ddhkadr@mail.ru

